

MINDENFÉLE

Valami nem stimmel

A *Néprajzi Hírek* 2015. 3. számában a 94–95. oldalon A „*legnagyobb kitüntetés*” Hoppál Mihálynak közleményben, amely arról tudósít, hogy az Orosz Földrajzi Társaság Mikluho-Makláj aranyéremmel tüntette ki Hoppál Mihályt, ami valóban igen nagy elismerés, meglepő állítások olvashatók Mikluho-Maklájról: „*Különösen kiemelkedtek az expedíciók sorából N. N. Mikluho-Maklainak a csendes-óceáni szigetvilágba (1869) és Közép-Ázsiába (1870–1873) tett kutatóútjai.*” A közlemény szerzője, akinek nevét nem találjuk a kiadványban, láthatólag annyi fáradságot sem vett, hogy elolvassa Bodrogi Tibor utószavát, amelyet Mikluho-Makláj *Pápuák között* (Budapest, 1962, Gondolat Kiadó) címen kiadott művéhez írt a nagy tudósról, s amelyből megtudható, hogy 1870. október 27-én indult el csendes-óceáni kutatásaira Mikluho-Makláj a Vityaz korvett fedélzetén. Közép-Ázsiában pedig sem ezt megelőzően, sem ezt követően nem járt jelenlegi ismereteink szerint.

A Vityaz 1871 áprilisában érte el a Csendes-óceánt a Magellán-szoroson keresztül, és szeptember 19-én érkezett meg Új-Guineába, az Astrolabe-öbölbe, ahonnan Mikluho-Makláj 1872, decemberében tudott elhajózni az Izumrudon. A hajó a Fülöp-szigetekre, majd fél éven át különböző helyszínekre vitte a délkelet-ázsiai térségben, végül 1873 júniusában Batáviában tette partra. Ezt követően ebben a térségben tartózkodott, több utazást tett melanéziai szigetekre és Új-Guineába is, majd 1878-tól Ausztráliában telepedett le. 1882-ben tért először vissza Oroszországba, Szentpétervárott és Moszkvában előadásokat tartott, és próbált pénzt szerezni, hogy a kutatóútjai során felhalmozott adósságait kifizesse, továbbá, hogy visszatérhessen kedvelt szigeteire kutatásait folytatni. 1882 decemberében már visszaindult Ausztráliába, ahonnan 1886-ban tért vissza Oroszországba gyűjtött anyagát feldolgozni, és ismét pénzt gyűjteni előadásokkal, valamint uralkodói támogatást remélve. Onnan visszautazva ausztrál feleségét és családját 1887-ben Oroszországba vitte, de már igen beteg volt akkor, végül Szentpétervárott halt meg 1888. április 14-én.

Mindezt egy igen alapos Mikluho-Makláj életrajzból tudtam meg, amely szinte hónapnyi pontossággal számol be a tudós tartózkodási helyeiről (Webster, Elsie May: *The Moon Man: a biography of Mikluho-Maklai*. Melbourne, 1984, Melbourne University Press, xi+462 oldal). A könyvet azért néztem át, mert bevezetőt tartottam Hoppál Mihálynak a Néprajzi Társaság Etnológiai Szakosztályában tartott előadásához 2015. november 19-én, és az aranyérem odaítélése kapcsán szoltam néhány szót Mikluho-Maklájról is. A műben közép-ázsiai utazásról nem esik szó, az viszont nyilvánvaló, hogy 1870 és 1873 között Mikluho-Maklájnak erre esélye sem lehetett.

SÁRKÁNY MIHÁLY